

ČESKÁ SPELEOLOGICKÁ SPOLEČNOST CZECH SPELEOLOGICAL SOCIETY

150 00 Praha 5, Na Březince 14

č. CSS/29/URA/ZAPIS/2017

Praha, 20. 2. 2017

aktualizace oběžníkem č. 153/2020, č. CSS/263/URA/ZAPIS/2020 ze dne 28. 12. 2020

Předsednictvo České speleologické společnosti vydává tento

Metodický návod členům k problematice odpovědnosti za újmu účastníků exkurzí

1. Právní úprava obecné odpovědnosti za újmu

Členové České speleologické společnosti pořádají exkurze v jeskyních pro veřejnost za obvyklých podmínek nepřístupných, které jsou určeny pro širší veřejnost (dále jen „Exkurze“). V rámci pořádání Exkurzí je zřejmé, že do hry vstupuje velké množství faktorů, které není možné všechny předem jednoznačně určit. Z toho důvodu má tento metodický návod za cíl seznámit členy České speleologické společnosti se základní právní úpravou a dále vytyčit základní body postupu členů při pořádání Exkurzí, směřující k minimalizaci rizika odpovědnosti za újmu vůči účastníkům Exkurzí.

Právním předpisem, který upravuje odpovědnost za škodu (újmu na jmění) a újmu nemajetkovou (společně s újmou na jmění se souhrnně označuje jako újma), je zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „*Občanský zákoník*“). Nemajetkovou újmu se pak rozumí mimo jiné újma na zdraví člověka.

Dle § 2900 Občanského zákoníku vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného. Toto obecné ustanovení se vztahuje na „*každého*“, tj. na jakoukoli fyzickou či právnickou osobu a jsou povinni se jím řídit jak pořadatelé Exkurzí, tak jejich účastníci.

Z hlediska pořadatele Exkurze, resp. vedoucího akce ve smyslu Bezpečnostní směrnice pro speleologickou činnost vydané předsednictvem České speleologické společnosti dne 22. 12. 2020 pod č. CSS/256/URA/RUZNE/2020 (dále jen „*Bezpečnostní směrnice*“), je třeba upozornit i na ustanovení § 2901 Občanského zákoníku, které stanoví, že vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, má povinnost zakročit na ochranu jiného každým, kdo vytvořil nebezpečnou situaci nebo nad ní má kontrolu, anebo odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami. Bude samozřejmě vždy záviset na konkrétní situaci, nicméně obecně lze říci, že pořadatel Exkurze bude mít povinnost vyvinout úsilí, které je možné po něm spravedlivě požadovat, aby zakročil na ochranu účastníka Exkurze, pokud je to v jeho moci. Ustanovení nelze v žádném případě vykládat tak, že pořadatel Exkurze nese bezvýhradnou odpovědnost za jednání účastníků Exkurze, avšak pokud nastane mimořádná událost v rámci Exkurze, měl by to být právě pořadatel Exkurze, kdo zakročí na ochranu jiného, za předpokladu, že to po něm lze spravedlivě požadovat.

Dále je nutné upozornit i na § 5 Občanského zákoníku, který stanoví, že kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena. Pokud jedná bez této odborné péče, jde to k jeho tíži. **V daném případě se lze přiklonit k názoru, že členové České speleologické společnosti se při pořádání Exkurzí hlásí ke stavu odborníků na speleologii a dávají tím najevo, že jsou schopni jednat s odbornou péčí.**

Výše uvedené znamená, že na členy České speleologické společnosti jako pořadatele Exkurzí jsou kladeny vyšší nároky než na účastníky Exkurze, a pořadatelé Exkurzí jsou povinni jednat s odbornou péčí, a navíc mají povinnost zakročit na ochranu jiného účastníka Exkurze, pokud to po nich lze spravedlivě požadovat.

Pro úplnost je nutné uvést, že na základě oznámení, že svoji odpovědnost za újmu vylučuje nebo omezuje, se nemůže nikdo bez dalšího odpovědnosti zprostit. Rovněž se nepřihlíží k ujednání, které předem vylučuje nebo omezuje povinnost k náhradě újmy způsobené člověku na jeho přirozených právech, což znamená mimo jiné i újmu na zdraví člověka.

2. Vztah Bezpečnostní směrnice a obecné právní úpravy

Bezpečnostní směrnice stanoví základní standardy chování při speleologické činnosti. Z hlediska naplnění podmínek odborné péče a případné odpovědnosti za újmu vůči účastníkům Exkurze je podstatné dodržování těchto standardů ze strany vedoucího Exkurze, a to po celou dobu průběhu Exkurze, seznámení účastníků s Bezpečnostní směrnicí před začátkem Exkurze a upozornění účastníků, že jsou povinni řídit se Bezpečnostní směrnicí, upozornění účastníků, pokud nedodrží Bezpečnostní směrnici a udílení pokynů a rad v průběhu Exkurze, pokud to situace vyžaduje. Rovněž povinnost zakročit na ochranu jiného účastníka Exkurze je upravena v Bezpečnostní směrnicí, zejména v čl. XI v rámci řešení mimořádných událostí při speleologické činnosti.

Splnění všech výše uvedených podmínek by mělo být dostačující k tomu, aby byly naplněny podmínky odborné péče a aby vedoucí Exkurze nebyl odpovědný za případnou újmu, která by byla způsobena účastníkům Exkurze v průběhu Exkurze. Pro případ soudního vymáhání nároku na náhradu újmy ze strany účastníka Exkurze je podstatné, aby vedoucí Exkurze měl dostatek důkazů o tom, že výše uvedené podmínky byly splněny.

3. Doporučení a rady

Vzhledem k výše uvedenému lze všem členům, kteří pořádají speleologické Exkurze, doporučit zejména následující:

- a) Důkladně být seznámen s Bezpečnostní směrnicí a pečlivě dodržovat veškeré postupy v ní uvedené po celou dobu průběhu Exkurze.
- b) Seznámit s Bezpečnostní směrnicí všechny účastníky Exkurze, s částmi Bezpečnostní směrnice týkajícími se konkrétní Exkurze seznámit účastníky Exkurze stručně ústně a zajistit písemné potvrzení těchto skutečností, zejména znalosti Bezpečnostní směrnice, od každého účastníka Exkurze. Vzor písemného potvrzení je přílohou tohoto dokumentu.
- c) Seznámit účastníky Exkurze s plánem Exkurze a s riziky spojenými s účastí na Exkurzi a zajistit písemné potvrzení této skutečnosti od každého účastníka Exkurze, včetně potvrzení zdravotní způsobilosti účastníka k účasti na Exkurzi. Vzor písemného potvrzení je přílohou tohoto dokumentu.
- d) Mít v rámci Exkurze k dispozici alespoň jednoho dalšího člena České speleologické společnosti, který by v případě potřeby byl schopen dosvědčit, že v průběhu Exkurze byly splněny všechny podmínky Bezpečnostní směrnice.
- e) Je vhodné mít sjednáno pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou třetím osobám, které se vztahuje i na pořádání Exkurzí. Členům se doporučuje zejména prověřit, zda se pojištění skutečně vztahuje i na specifické činnosti, které budou prováděny v rámci dané Exkurze. Další informace k pojištění poskytne případně předsednictvo České speleologické společnosti.
- f) V případě nejasností či dotazů se členům doporučuje obrátit se na předsednictvo České speleologické společnosti.